

УДК 338.515:262

JEL classification: P130; M110

Бершадська І. І.

Студентка ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Тульчинська С. О.

*д.е.н., професор кафедри економіки і підприємництва КПІ ім. Ігоря**Сікорського*

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто та обґрунтовано основні методи управління прибутком підприємства, надано їх детальну характеристику. Підтверджено та враховано важливість такої класифікації як «за змістом впливу», наведено та детально проаналізовано наступні групи методів за допомогою яких можна здійснювати управління прибутком підприємства: економічні (планування, економічний аналіз, економічне стимулювання, цінова політика, податкова політика), які впливають на виробництво опосередковано, завдяки економічним стимулам і важелям, та орієнтують діяльність підприємства в необхідному напрямку; організаційно-розпорядчі (розпорядчі, організаційно-стабілізуючі, дисциплінарні), котрі гарантують особисту відповідальність працівників апарату управління за виконання розпоряджень владних органів вищого порядку; соціально-психологічні (морально-етична категорія, моральні цінності, взаємовідносини між людьми), які базуються на формуванні й розвитку думки громадськості відносно моральних цінностей та засад, а також ставлення до окремої особистості. Виявлено особливості, порядок та умови практичного використання кожної групи методів. Зазначено, від чого залежить вибір методів управління прибутком підприємства, а також особливу увагу приділено виділенню вимог, дотримання яких є обов'язковим для вдосконалення процесу забезпечення ефективного управління прибутком підприємства.

Ключові слова: підприємство; прибуток; управління прибутком підприємства; економічні методи; ринкова економіка; управлінські рішення; персонал.

Постановка проблеми. Діяльність кожного підприємства націлена на отримання прибутку. Він виступає в якості рушійної сили ринкової економіки і забезпечує інтереси держави, власників і персоналу господарюючих суб'єктів. Саме тому необхідно постійно підвищувати кваліфікації керівників та фінансових менеджерів відносно методів ефективного управління, формування й розподілу прибутку в ході діяльності підприємства. Безпосередньо, управління прибутком підприємства – це процес цільового впливу суб'єкта на об'єкт з метою досягнення певних фінансових результатів. Мета управління прибутком полягає в максимізації абсолютної його величини і стабільності формування

в часі. Управління прибутком – це певна сукупність принципів і методів підготовки і реалізації рішень апарату управління на всіх етапах його формування, розподілу та використання на підприємстві. Отже, приймаючи до уваги основну мету діяльності підприємств, освоєння методів управління прибутком підприємства це досить актуальна тема.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Дослідженням методів управління, формування та розподілу прибутку підприємства займалось широке коло як зарубіжних, так і українських вчених-економістів. Зокрема, серед зарубіжних можна виокремити наступних: А. Сміта, Д. Рикардо, А. Пігу, Ф. Кене, І. Шумпетера, Р. Мертона, П. Друкера, Дж. Ван Хорна, М. Ерхардта та ін. Що стосується вітчизняних науковців, то варто зазначити, що дослідженням даних питань займались: В. Білик, Ф. Бутинець, Л. Лігоненко, В. Андрійчук, П. Березівський, В. Стасюк, С. Мочерний, А. Олійник, А. Покропивний, Є. Ткаченко, Л. Коваленко, І. Бланк, В. Гриньова, Н. Пігуль, Л. Куц, А. Гончаров та інші.

Однак, приймаючи до уваги те, що економіка розвивається, з'являються нові проблеми і можливості відповідно, доцільно більш детально розглянути методи управління прибутком підприємства.

Метою статті є аналіз методів управління прибутком підприємства у відповідності до визначених вимог щодо забезпечення ефективного управління підприємством. Для досягнення поставленої мети було проаналізовано – економічні, організаційно-розподільчі та соціально-психологічні методи управління прибутком підприємства.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки основою її розвитку виступає прибуток, який є найбільш важливим показником ефективності господарювання підприємства, джерелом його життєдіяльності. Управління прибутком на підприємстві це процес підготовки й прийняття відповідних управлінських рішень з питань її формування, розподілу і цільового використання. У свою чергу, даний процес на підприємстві здійснюється відповідно до певних методів.

Метод управління прибутком підприємства – спосіб впливу суб'єкта управління на об'єкт для отримання запланованого результату. Теоретична база методів управління потребує глибокого й точного їх опрацювання, оскільки неправильне їх використання може стати причиною серйозних негативних наслідків [4, с. 21].

Узагалі, виокремлюють різні підходи відносно класифікації методів управління прибутком підприємства. Проте, враховуючи, що як до окремої людини, так і до колективу в цілому, можна застосувати засоби впливу, що торкаються їх інтересів, тому окремої уваги варта їх класифікація за змістом впливу: економічного, організаційного, соціально-психологічного.

Таким чином, аналіз сукупності існуючих методів дозволяє згрупувати їх за такими видами (рис. 1).

Рис. 1. Методи управління прибутком підприємства
Джерело: сформовано на основі [3, с.75-77].

Розглянемо методи управління прибутком підприємства більш детально:

1. Економічні методи управління прибутком підприємства – сукупність дій, що впливають на виробництво не прямо, а опосередковано, завдяки економічним стимулам і важелям, та дає необхідний орієнтир діяльності підприємства і його працівникам. Варто відзначити, що між економічними інтересами держави, суб'єкта господарювання і колективу існують об'єктивні розходження в інтересах, проблематичність поєднання яких є досить складним, оскільки передбачає вирішення широкого кола завдань (в кожен конкретний період мають встановлюватись найраціональніші співвідношення між фондами заробітної плати, фондами розподілу та споживання і т. д.).

Дана система методів управління прибутком підприємства використовує всі інструменти ведення господарської діяльності: планування, економічний аналіз, економічне стимулювання, цінову політику, податки та ін. Зокрема, застосування інструментів повинно бути комплексним і системним.

Більш детально охарактеризуємо інструменти управління прибутком підприємства в рамках даної групи методів:

– планування – процес підготовки й прийняття відповідних установок кількісного та якісного характеру, виокремлення векторів найбільш ефективного їх досягнення. Відповідно кінцевий результат планування – план або сукупність планів. В процесі планування важливо звертати увагу на виявлення засобів й альтернатив, котрі могли б знизити ризик прийняття неправильних рішень [3, с. 77-80];

– економічний аналіз – це систематизована сукупність аналітичних процедур, що мають на меті отримання висновків і рекомендацій економічного характеру щодо певного об'єкта;

– економічне стимулювання – це певна система заходів, що застосовує матеріальні засоби для спонукання учасників виробництва працювати з кінцевою метою створення суспільного продукту. Характер, форми і методи економічного стимулювання залежать від панівних виробничих відносин суспільства [2, с. 153-155];

– ціноутворення – невід'ємна частина державної політики. Основна її мета полягає в підтримці паритетних відносин між галузями народногосподарського комплексу, створенні умов для підвищення прибутковості виробництва, збільшенні обсягів продукції, а також захисті державних товаровиробників;

– податкова політика – головний важіль держави, котрий виступає гарантом, з одного боку, її власного існування, з іншого – регулювання економіки держави в цілому. Податки торкаються і проблеми національної безпеки країни, адже невважена податкова політика в змозі досить швидко нанести шкоду реально діючій економіці.

2. Організаційно-розпорядчі методи управління прибутком підприємства базується на правах і особистій відповідальності людей на всіх рівнях господарювання. [2, с. 156].

До організаційно-розпорядчих методів відносять прийоми та способи впливу суб'єкта управління відносно об'єкта за допомогою сили і авторитетності влади (укази, закони, постанови, накази, розпорядження, інструкції й т. д). Відповідно, саме вони визначають певні обов'язки, права та відповідальність кожного керівника й підлеглого, окремої ланки й рівня управління. Організаційно-розпорядчі методи забезпечують персональну відповідальність працівників апарату управління за виконання волі вищих органів влади.

Крім того, групу організаційно-розпорядчих методів можна класифікувати відповідно до напрямів впливу. В даному випадку в якості важелів впливу виступають накази, розпорядження, регламенти, норми, інструкції, директивні вимоги і т. д. У даній групі методів, зокрема, виділяють три підгрупи: розпорядчі, дисциплінарні та організаційно-стабілізуючі [3, с. 76].

Загалом, дані підгрупи на практиці застосовуються комплексно, оскільки досить тісно пов'язані між собою.

3. Соціально-психологічні методи управління прибутком підприємства базуються на формуванні та розвитку думки громадськості відносно моральних цінностей та засад, а також ставлення до окремої особистості.

Зокрема, застосування соціально-психологічних методів на практиці це: оцінка соціально-психологічного мікроклімату в колективі, розробка заходів відносно покращення соціально-психологічних відносин у колективі за допомогою навчання, проведення тренінгів (зокрема,

підвищення кваліфікації керівників), а також підготовка колективу до сприйняття соціально-психологічних методів впливу з боку керівників.

Методи управління прибутком підприємства можна вибрати, оскільки найвищого ефекту можна досягнути лише в тому випадку, якщо застосовувати систему методів [6, с. 125].

Варто зазначити, що вибір методів управління прибутком підприємства може залежати від: мети бізнесу, форми власності та господарювання; розміру підприємства, забезпеченості його матеріальними і трудовими ресурсами; рівня підготовки кадрів; кон'юнктури ринку; політики держави.

Для забезпечення процесу ефективного управління прибутком підприємства необхідно дотримуватись певного кола вимог, найбільш значущими серед яких є наступні:

1) інтегрованість, тобто не має значення у якій із сфер функціонування підприємства приймається рішення апаратом управління, адже прямо або непрямо, воно матиме вплив на прибуток;

2) комплексність, оскільки рішення, котрі приймаються апаратом управління щодо формування та використання прибутку тісно пов'язані, і відповідно (прямо чи опосередковано) впливатимуть на остаточний ефект від управління ним;

3) динамізм, тобто оперативне врахування змін як чинників зовнішнього середовища, так і зміни на самому підприємстві (пов'язані з ресурсним потенціалом, фінансовим станом чи іншими параметрами діяльності підприємства у системі управління прибутком);

4) багатоваріантність, тобто розробка й прийняття кожного з рішень, прийнятих апаратом управління, стосовно формування, розподілу й використання прибутку мають передбачати ряд альтернатив (можливих дій).

5) спрямованість на стратегічно важливі цілі підприємства, тобто всі управлінські рішення, які приймаються на підприємстві, повинні відповідати головній меті діяльності (місії) даного підприємства [1, с. 38].

Висновки. Отже, робимо висновок, що прибуток – це одна з головних рушійних сил ринкової економіки, мотивом діяльності підприємця, і має опосередкований вплив на добробут персоналу господарюючого суб'єкту. Саме тому високою роллю прибутку в розвитку підприємства й забезпеченні інтересів, як його власників, так і персоналу обумовлюється важливість ефективного й неперервного управління ним.

Справедливо стверджувати, що управління прибутком – це процес підготовки й прийняття рішень апаратом управління відносно аспектів його формування, розподілу і використання.

В результаті проведеного дослідження було проаналізовано методи управління прибутком підприємства, а саме: економічні, організаційно-розподільчі та соціально-психологічні. Обґрунтовано, що для забезпечення ефективного управління прибутком підприємства варто дотримуватися наступних вимог: інтегрованість, комплексність, динамізм, багатоваріантність, спрямованість на стратегічні цілі розвитку підприємства.

Перспективність подальших наукових досліджень у даному напрямку можна окреслити так: розширення кола методів та підходів щодо ефективного управління прибутком на підприємстві, приймаючи до уваги той факт, що прибуткова діяльність підприємств – це результат виваженого і доцільного управління прибутком на всіх стадіях – від формування до розподілу та використання.

Список використаних джерел

1. Беляев О. О. Економічна політика. Навчальний посібник. / О. О. Беляев. – 3-тє видання. – К.: КНЕУ. – 2007. – С. 38-40.
2. Головніна О. Г. Основи соціальної економіки. Підручник / О. Г. Головніна. – 2-ге видання, перероблене та доповнене. – К.: Центр учбової літератури. – 2013. – С. 153-157.
3. Думенков В. В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві / В. В. Думенков // Економіка та управління: історії, реалії та перспективи. – 2016. – Вип. №1. – С. 256-277.
4. Жигалкевич Ж. М. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства / Ж. М. Жигалкевич, Е. С. Фісенко // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. №4. – С. 145-148.
5. Мочерний С. В. Економічна теорія. Підручник / С. В. Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія». – 2004. – С. 75-80.
6. Нагрецькіс А. Ю. Управління прибутком підприємства / А. Ю. Нагрецькіс // Ефективна економіка. – 2017. – Вип. №2. – С. 125-131.
7. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним / С. Є. Николишин // Young Scientist. – 2017. – Вип. №2. – С. 299-303.
8. Нікіфорова Є. В. Економічний потенціал як сукупність ресурсів фінансово-господарської діяльності / Є. В. Нікіфорова, О. В. Шнайдер // Азимут наукових досліджень: економіка та управління. – 2013. – Вип. №1. – С. 20-22.
9. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік. Підручник / М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. – 7-ме видання, перероблене та доповнене. – К.: Алерта. – 2016. – С. 550-571.
10. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства. Підручник / Н. М. Суліма, Л. М. Степасюк, О. В. Величко. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ». – 2015. – С.124-127.

Бершадская И. И.

Студентка ФММ КПИ ім. Ігоря Сикорського

Тульчинская С. А.

д.э.н., профессор КПИ ім. Ігоря Сикорського

МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены и обоснованы основные методы управления прибылью предприятия, предоставлено их подробную характеристику. Подтверждено и учтено важность такой классификации как «по содержанию влияния», приведены и подробно проанализированы следующие группы методов благодаря которым можно осуществлять управление прибылью предприятия: экономические (планирование, экономический анализ, экономическое стимулирование, ценовая политика, налоговая политика), влияющие на производство опосредованно, благодаря экономическим стимулам и рычагам, а также ориентируют деятельность

предприятия в правильном направлении; организационно-распорядительные (распорядительные, организационно-стабилизирующие, дисциплинарные), которые гарантируют личную ответственность работников аппарата управления за выполнение воли высших органов власти; социально-психологические (морально-этическая категория, моральные ценности, взаимоотношения между людьми), которые базируются на формировании и развитии мнения общественности касательно моральных ценностей и принципов, а также отношение к отдельной личности. Выявлены особенности, порядок и условия практического использования каждой группы методов. Отмечено, от чего зависит выбор методов управления прибылью предприятия, а также особое внимание уделено выделению требований, соблюдение которых является обязательным для совершенствования процесса обеспечения эффективного управления прибылью предприятия.

Ключевые слова: предприятие; прибыль; управление прибылью предприятия; экономические методы; рыночная экономика; управленческие решения; персонал.

Bershadska I. I.

student, FMM, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Tulchinska S. O.

Doctor of Economics Science, Professor,

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

METHODS OF THE COMPANY'S PROFIT MANAGEMENT

The article considers and substantiates the main methods of managing the profit of the enterprise, gives them a detailed description. The importance of this classification as «content of influence» has been confirmed and taken into account, the following groups of methods are analyzed in detail, and by using them it is possible to manage the profit of enterprise: economic (planning, economic analysis, economic stimulation, price policy, tax policy) that influence production indirectly, with the help of economic incentives and levers, orient the activities of the enterprise in the required direction; organizational and administrative (regulatory, organizational-stabilizing, disciplinary), which guarantee personal responsibility of the administration's staff for the execution of the highest authorities; socio-psychological (moral and ethical category, moral values, interrelationships between people), which are based on the formation and development of public opinion in relation to moral values and principles, as well as attitude towards an individual. The features, the order and the conditions of practical use of each group of methods are revealed. It is indicated, which determines the choice of methods for managing the profit of the enterprise, as well as special attention is paid to the allocation of requirements, the observance of which is mandatory for improving the process of ensuring the effective management of profits of the enterprise.

Keywords: profit; enterprise; enterprise profit management; economic methods; market economy; management decisions; personnel.

Бершадська І. І.
innaziglitskaya.live@gmail.com
Тульчинська С. О.
tuha@ukr.net